

VV-besluitnota

Registratienummer:
20.056539

De verenigde vergadering

besluit:

1. Kennis te nemen van de Groene Hart studie en de conclusies hieruit
2. Op basis van de Groene Hart Studie geen enkel scenario verder uit te werken
3. Dit besluit ter kennis te brengen van betrokken gemeenten en drinkwaterbedrijf Oasen

Context

De laatste grote renovatieronde van veel zuiveringen in het Groene Hart is zo'n 20 jaar geleden geweest rond de eeuwwisseling. Uit de Lange Termijn Asset Planning (LTAP) blijkt dan ook dat veel installaties toe zijn aan vervanging. Voor het overgrote deel gaat het om werktuigbouwkundige installaties (pompen, afsluiters, etc.) en elektrotechnische componenten (schakelkasten, elektriciteitsvoorzieningen). In 2018 hebben we de eerste contouren van de omvang van de werkzaamheden voorgelegd aan de toenmalige portefeuillehouder. Met hem zijn we toen ook het gesprek aan gegaan over de vraag of we deze renovatieronde "gewoon" in gang zouden zetten of dat dit het moment was om een regiostudie uit te voeren.

Vanuit de Lange Termijn Asset Planning blijkt dat het noodzakelijk is om investeringen te doen in de zuiveringen in het Groene Hart. Het gaat om de zuiveringen

- Nieuwe Wetering (incl. de op te heffen zuivering Leimuiden)
- Nieuwveen
- Alphen Noord
- Alphen Kerk & Zanen
- Waddinxveen
- Bodegraven
- Gouda

Zie voor een overzicht bijlage 1 achteraan deze memo.

In een regiostudie wordt geïnventariseerd wat het huidige en toekomstige aanbod van afvalwater van gemeenten is, en wordt doorgerekend welke schaalgrootte passend is. Daarnaast komen allerlei andere kansen en bedreigingen aan bod, zoals gemeentelijke wensen op het gebied van ruimtelijke ordening (staat de zuivering in de weg?), energietransitie, duurzaamheid, etc. De portefeuillehouder heeft besloten de regiostudie uit te laten voeren. In het reguliere Bestuurlijk Overleg Waterketen in het najaar van 2018 is deze aangekondigd aan de wethouders van de betrokken gemeenten Alphen a/d Rijn, Nieuwveen, Waddinxveen, Bodegraven-Reeuwijk en Gouda.

De Groene Hart Studie maakt de bedrijfseconomische effectiviteit en de *value case* inzichtelijk van potentiële centralisatie van afvalwaterzuiveringen (awzi's) in het Groene

Hart van het Hoogheemraadschap van Rijnland. De aanleiding hiertoe is dat Rijnland grote investeringen in de regio ziet aankomen in de periode na 2025. Aangezien de meeste awzi's in het Groene Hart gebouwd zijn in het laatste kwart van de vorige eeuw en voor het laatst gerenoveerd rond het jaar 2000, wordt het komende decennium opnieuw een grote investeringsronde verwacht. Voordat deze investeringsronde plaatsvindt wenst Rijnland inzicht te hebben in hoeverre de awzi's in het Groene Hart behouden dienen te worden, of deels kunnen worden gecentraliseerd.

Qua governance is voor het volgende model gekozen:

- Begeleidingscommissie:
 - o Thea Fierens, portefeuillehouder Rijnland (voorzitter)
 - o Kees Oskam, wethouder Bodegraven, als vertegenwoordiger van zijn collega-wethouders van andere gemeenten
 - o Jeroen Rombout, hoofdrioleur van Alphen a/d Rijn, als vertegenwoordiger van zijn collega's van andere gemeenten
 - o Rosalie Bahlman, relatiemanager Rijnland
 - o Peter van der Haven, assetmanager Rijnland
- Opdrachtgever: Peter van der Haven, assetmanager Rijnland
- Opdrachtnemer: Arcadis, Wouter de Buck
- Projectgroep:
 - o Wouter de Buck, projectleider
 - o Prognosespecialisten Rijnland
 - o Technisch specialisten Rijnland
 - o Relatiemanagers gemeenten Rijnland
 - o Afdeling Vastgoed Rijnland
 - o Rioleurs van alle betrokken gemeenten

Arcadis is gecontracteerd als uitvoerend ingenieursbureau. Via onze relatiemanagers zijn de prognoses voor alle gemeenten uitgevraagd en geleverd. Arcadis heeft hierop de businesscase geheel kunnen uitwerken. Dat is gebeurd in een aantal stappen, waarin de projectgroep en de begeleidingsgroep steeds betrokken zijn geweest. Eind 2019 heeft de begeleidingscommissie de studie vastgesteld. Daarna is deze in het januari-overleg van het reguliere Bestuurlijk Overleg Waterketen gepresenteerd. Gemeenten zijn uiteraard in de gelegenheid gesteld om te reageren. Door de Coronacrisis heeft dat langer geduurd dan normaal. Daarom hebben we ook niet de maart-VV gehaald zoals u was beloofd. Pas op 13 mei 2020 lukte het om de meest betrokken wethouders opnieuw (digitaal) in bespreking te laten gaan met de portefeuillehouder. Na dit overleg kwam de weg vrij voor besluitvorming binnen het Hoogheemraadschap.

In een transparant proces met alle gemeenten hebben we consensus bereikt over de uitkomsten en vervolgspraken. Voor de VV is dit van belang omdat hiermee de weg vrij is gekomen om met volle kracht de zeven betrokken zuiveringen in meer of mindere mate te renoveren. Tot het moment dat u een besluit neemt over de Groene Hart studie ligt er een aanbestedings-stop op deze renovaties.

Wanneer we kijken naar de geplande investeringen, dan gaat het in hoofdzaak om reguliere vervangingsinvesteringen ter grootte van €48 miljoen in totaal. Echter, voordat we deze renovatieronde in gang zetten, is de vraag dus opgekomen: is de systeemconfiguratie met 7 zuiveringen nog steeds de beste, of zijn er centralisatiescenario's denkbaar die op het gebied van

Prestaties, Risico's en/of Kosten (incl. duurzaamheid) een betere uitkomst geven? Aan het einde van de studie bleek dat er twee mogelijke vervolgstappen mogelijk waren.

1. De studie afsluiten zonder verdere vervolgstudie
2. Het medium-scenario een stap verder uitwerken.

Alle andere scenario's, zoals volledige centralisatie, bleken om evidente redenen niet haalbaar (zie het hoofdrapport). Het medio-scenario omvatte de centralisatie van de beide Alphense zuiveringen, Waddinxveen en Bodegraven. Dit scenario had voordelen in termen van potentiële ontwikkellocaties voor gemeenten en het verhogen van de kwaliteit van de ruimtelijke ordening in de stadse omgeving. Echter, de netto contante waarde van dit scenario ligt €60 miljoen hoger dan het scenario "niets doen". We hebben verkend hoe groot de daadwerkelijke interesse van gemeenten voor deze locaties was. Er bleken geen concrete plannen te liggen. Daarentegen zagen gemeenten in dat decentrale zuiveringen ook kansen bieden, bijvoorbeeld op het gebied van warmte uit afvalwater.

De conclusie van de studie is dat van de onderzochte scenario's de huidige configuratie voor Rijnland economisch de meest gunstige is, dat Rijnland in de huidige configuratie geen onvoorziene risico's loopt en we nu en in de toekomst kunnen voldoen aan onze effluentnormen. Het verschil tussen het 0-scenario en het scenario medio-centraliseren is in termen van Netto Contante Waarde ruim €60 mlj. Andere scenario's zijn alleen maar duurder. In termen van functionaliteit kunnen de 7 in stand te houden zuiveringen nu en in de toekomst voldoen aan de effluentnormen. Daarbij worden geen grote risico's voorzien. Uiteraard hebben we ook breder gekeken naar duurzaamheid, energie, circulariteit, etc. Op deze punten blijkt echter geen significant onderscheid te maken. We winnen hiermee een aantal maanden tijd omdat de geplande renovaties gewoon door kunnen gaan.

Er heeft een transparant proces plaatsgevonden met de betrokken gemeenten. Veel wethouders hebben zich persoonlijk betrokken getoond en de banden tussen gemeenten en Rijnland op het gebied van de Waterketen zijn daarmee zeker versterkt. De opbrengst is onder andere dat Rijnland en de gemeenten in een aantal gesprekken gedachten hebben gedeeld over de energietransitie, duurzaamheid, circulariteit en hoe we elkaar kunnen versterken. Door deze gedeelde beelden weten bestuurders en ambtenaren elkaar zeker sneller te vinden. Los van de uitkomsten van de regiostudie zijn vervolgspraken gemaakt over o.a. het onderzoeken van warmtelevering aan een initiatief in Alphen aan de Rijn (zuivering Alphen Noord) en gaan we praten met de Greenport Boskoop over de mogelijkheden om effluent in te zetten als gietwater in droge perioden. We beschouwen dit als een waardevolle bijvangst.

Door het gevolgde proces, wat uiteindelijk bijna twee jaar heeft geduurd, is de opbrengst van de businesscase groter dan alleen de technische inzichten en berekeningen. We hebben geleerd dat het inruimen van tijd en ruimte voor de samenwerking, kan leiden tot begrip voor wederzijdse standpunten, ook al hadden sommige gemeenten op een andere uitkomst gehoopt.

Deze conclusies zijn gedeeld met het januari-2020 Waterketenplatform van wethouders uit het Groene Hart waar ook de directeur van Oasen aanwezig was. Besproken is dat voor een aantal zuiveringen geldt dat deze vanuit het perspectief van Ruimtelijke Ordening aantrekkelijk zijn voor een andere bestemming, zoals wonen (Alphen Noord) of bedrijven/industrie (Alphen Kerk & Zanen). In een tweede bestuurlijk overleg op 13 mei 2020 is geconcludeerd dat er geen concrete plannen van gemeenten bestaan voor de bestaande locaties, en wethouders kansen zien om decentraal warmte van de zuiveringen mogelijk te benutten. De wethouders snappen en steunen het besluit om de studie zonder verdere vervolgstudie af te ronden.

Argumenten voor het 0-scenario

1.1 Het 0-scenario komt als beste scenario uit de studie voor Rijnland

Vanuit het Rijnlandse perspectief is het 0-scenario met enige voorsprong het voorkeursscenario. Dit scenario wint op alle drie aspecten: prestaties, risico's en kosten

1.2 De benodigde renovaties hebben urgentie terwijl een extra studie circa 1 jaar zal kosten

Om aan de effluentnormen te kunnen (blijven) voldoen, is het noodzakelijk om de installaties in goede staat te krijgen en te houden en dus om werkzaamheden ook daadwerkelijk uit te voeren. Het uitwerken van het medio-scenario zal circa 1 jaar tijd vragen waardoor alle projecten navenant een jaar vertraging oplopen met extra risico's op storingen en falen. Voor een aantal zuiveringen zoals Bodegraven naderen we bovendien de aanbestedingsfase. Vertraging is ongewenst.

1.3 Het nemen van dit besluit geeft duidelijkheid naar alle stakeholders

Voor een aantal zuiveringen (Nieuwveen, Alphen Noord) geldt dat deze interessant worden gevonden in het kader van de energietransitie, als warmtebron voor de omgeving. Rijnland houdt nu de boot af, omdat er nog geen duidelijk besluit over deze studie is genomen. Wanneer we een scenario verder gaan uitwerken geldt dat voor die zuiveringen er ook in de komende tijd geen medewerking verleend kan worden aan alternatieve projecten. Maar geeft ook duidelijk dat er dus geen woningbouw of bedrijventerrein of iets dergelijks kan komen op deze locaties.

1.4 In dit geval is decentraal zuiveren de beste oplossing

We hebben in de studie ook gekeken naar centraal versus decentraal zuiveren. In heel Nederland is dit punt van discussie. Op de vraag wat de juiste schaal is, is geen generiek antwoord te geven. Omdat de enorme investeringen in de bestaande infrastructuur nu eenmaal zijn gedaan, moet men per businesscase een specifieke afweging maken. In deze businesscase is gebleken dat deze configuratie, met 7 zuiveringen in het Groene Hart, op dit moment de optimale oplossing is.

Argumenten voor een vervolgstudie

1.1 Vanuit het perspectief van gemeenten zijn de vrij te komen terreinen interessant

Vroeger werden zuiveringen aan de rand van dorpen en steden aangelegd. Door uitbreiding liggen verschillende zuiveringen inmiddels in woonkernen of bedrijventerreinen. Vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening, economische gebiedscoherentie en een aantrekkelijk woonklimaat hebben enkele zuiveringen een ongewenste ligging. Door meerdere bestuurlijke overleggen hieraan te wijden, is er draagvlak gecreëerd voor het voorgenomen besluit.

1.2 Oasen ziet een gecentraliseerde zuivering als mogelijke extra bron voor zoetwater

Betrouwbaar zoet water wordt steeds schaarser als bron voor drinkwater. Binnen de gedachte van een circulaire economie zou effluent van een afvalwaterzuiveringsinstallatie als bron kunnen dienen voor een drinkwaterfabriek. Recent is dit nog onderzocht met Dunea. Hoewel er technisch weinig problemen zijn, vormt de marketing vooralsnog een struikelblok. Om die reden ziet Dunea er nog geen heil in. Uiteraard blijven wij open staan om met drinkwaterbedrijven naar kansen te zoeken.

Afgesproken is om dit wel in te brengen in het Greenport-overleg Boskoop om te bekijken welke mogelijkheden er zijn om effluent in te gaan zetten als gietwater in droge

perioden.

Conclusie

Op basis van het hier vorenstaande stelt het college van D&H u voor de volgende besluiten te nemen:

1. Kennis te nemen van de Groene Hart studie en de conclusies hieruit
2. Op basis van de Groene Hart Studie geen enkel scenario verder uit te werken
3. Dit besluit ter kennis te brengen van betrokken gemeenten en drinkwaterbedrijf Oasen

Vervolg

De Groene Hart Studie is hiermee ten einde gekomen. In de komende tijd zullen diverse voorbereidings- en uitvoeringskredieten naar de VV worden gebracht om de genoemde zuiveringen te renoveren.

Juridische aspecten:

Deze studie kent geen juridische aspecten of consequenties (R. van der Heijden, Juridisch adviseur)

Financiële aspecten:

De studie was vooraf begroot op €82.262,-. Uiteindelijk heeft de studie €83.365,- gekost. De overschrijding van € 1.103 is het gevolg van een aanvullende vraag tijdens de begeleidingscommissie van 25 september 2019 voor een beschouwing op centraal versus decentraal zuiveren.

Indien de VV besluit om scenario 2 alsnog verder uit te willen werken, schatten wij in dat een bedrag in de orde grootte van €100.000 daarmee gemoeid zal zijn. Dat zal gedekt moeten worden uit de exploitatiebegroting 2020 en 2021 van de afdeling B&O. Daar is voldoende ruimte voor. (J. Uijthof, Financieel adviseur)

Bijlage 1: overzicht AWZI's Groene Hart

